Nortura

- fra råvarer til merkevarer

Landbrukshelga Hedmark og Oppland, 31.01.15-01.02.15

Strategi og økonomi i svineproduksjon

Strategi

- Strategi er en plan over handlinger som har til hensikt å nå et spesifikt mål.
- Strategi handler mer om hva som skal gjøres enn om hvordan noe skal gjøres.
- Det kan være store eller små mål.
- Man må vite hvor man er og hvor man vil!
- Ledelse på en gård er en viktig del for å kunne sette mål og lage en plan for hvordan de skal nås.

Norfura
- fra råvarer til merkevarer

Mål skal være

- Operasjonelle
  - mulig å etterprøve om målet er nådd, og det skal gi veiledning i det løpende arbeidet.
- Resultat beskrivende
  - Beskrive resultater – ikke aktiviteten
- Realistiske
  - Ikke for høye og ikke for lave. Noe å strekke seg etter.
- Aksepterte
  - Dette skal vi klare !!!
- Samsvar med myndighet
  - Det tjener ingen hensikt å sette mål for forhold som man ikke selv kan påvirke

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva er ledelse ?

Den som har ledelse har også øverste ansvaret for en virksomhet

- Sette strategiske mål
- Plan for gjennomføring
- Gjennomføre
- Evaluere/ konkludere
- Rose andre og seg selv

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva må til for å kunne lede

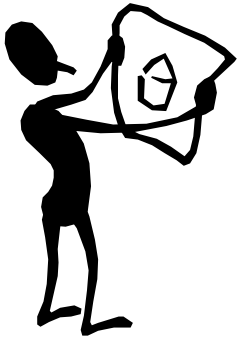

- Ha oversikten
- Evnen til nytekning
- Evnen til å motivere (andre og seg selv)
- Evnen til å samarbeide
- Evnen til å lytte
- Evnen til gjennomføring

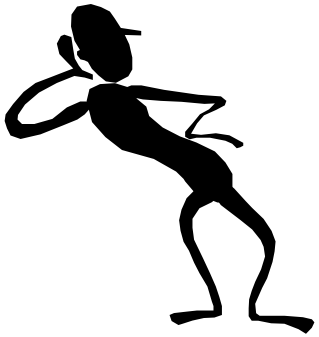

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Ledelse på en gård

- «Lede» seg selv
  - Man må kunne bl.a. klare å ta avgjørelser til rett tid
  - Gjøre de oppgaver som må gjøres
- Lede andre
  - Lede arbeidsfolk på gården
- Samarbeide som leder
  - Sammen med andre ledere/bønder

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Ledelse

- Utfordrende fordi
  - Høyt tempo → tøffe forventninger
  - Produksjonskrav, nå satte mål
  - Utfordringer til det å være tilgjengelig
  - Tidsmessige utfordringer knyttet til
    - Jobb på gården
    - Hjem/ familie
    - Fritid

Alle sloss om den samme tiden

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hvordan lede

- Observasjon
  - Hva bruker jeg tiden til? Hvorfor bruker jeg tiden min på disse oppgavene? (interesse, plikt, selvvalgt, pålagt)
- Målsetting- smarte mål
  - Sette seg mål for hvordan man skal jobbe
- Øving og fokusering
  - Viktig å skape følelsen av kompetanse og selvbestemmelse
  - Selvnsnakk. Dette skal jeg greie !!! Forestillingsevne. Positive tanker om måloppnåelse
- Belønning og korreksjon

- Viktig at man går gjennom resultatene med andre

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Lede andre

Har man oversikten, er det lettere å lede andre som jobber på gården.

- Motivere
  - Har de som jobber den rett kompetanse? Bør de sendes på kurs?
  - Planlegg i samarbeid hva som skal gjøres. Bedre arbeidsdeling.
  - Gjør oppnådde resultater tilgjengelig og sett nye mål.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Samarbeid med andre bønder

- Har man oversikt, kan man letter bidra i et samarbeid
- Evnen til å se sine egne kunnskaper og ressurser på gården
  - Hva er jeg god på?
  - Hva er naboen god på?
  - Hva har jeg av ressurser som ikke han har? Nyinvesteringer

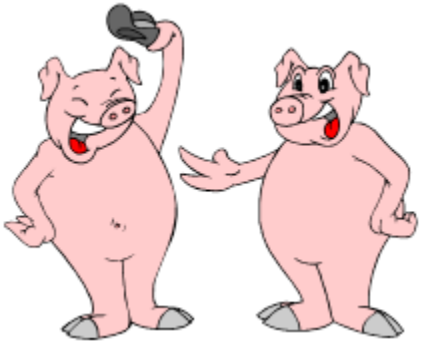

Norfura
- fra råvarer til merkevarer

Hvordan få oversikt

- Sette av tid
  - Hva er dagens situasjon?
  - Hvilke mål har jeg?
  - Hva gir meg motivasjon ?
  - Hva gir meg økonomisk utbytte til å komme meg videre ?
  - Hva er jeg god på, og hva trenger jeg hjelp til ut ifra ressurser og kunnskap
    - Regnskapsfører
    - Rådgivere
  - Hvordan skal jeg nå målene → Framdriftsplan

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Driftsledelse og risiko

Hva er jeg god på selv og hva trenger jeg hjelp til. Rådgiver ?

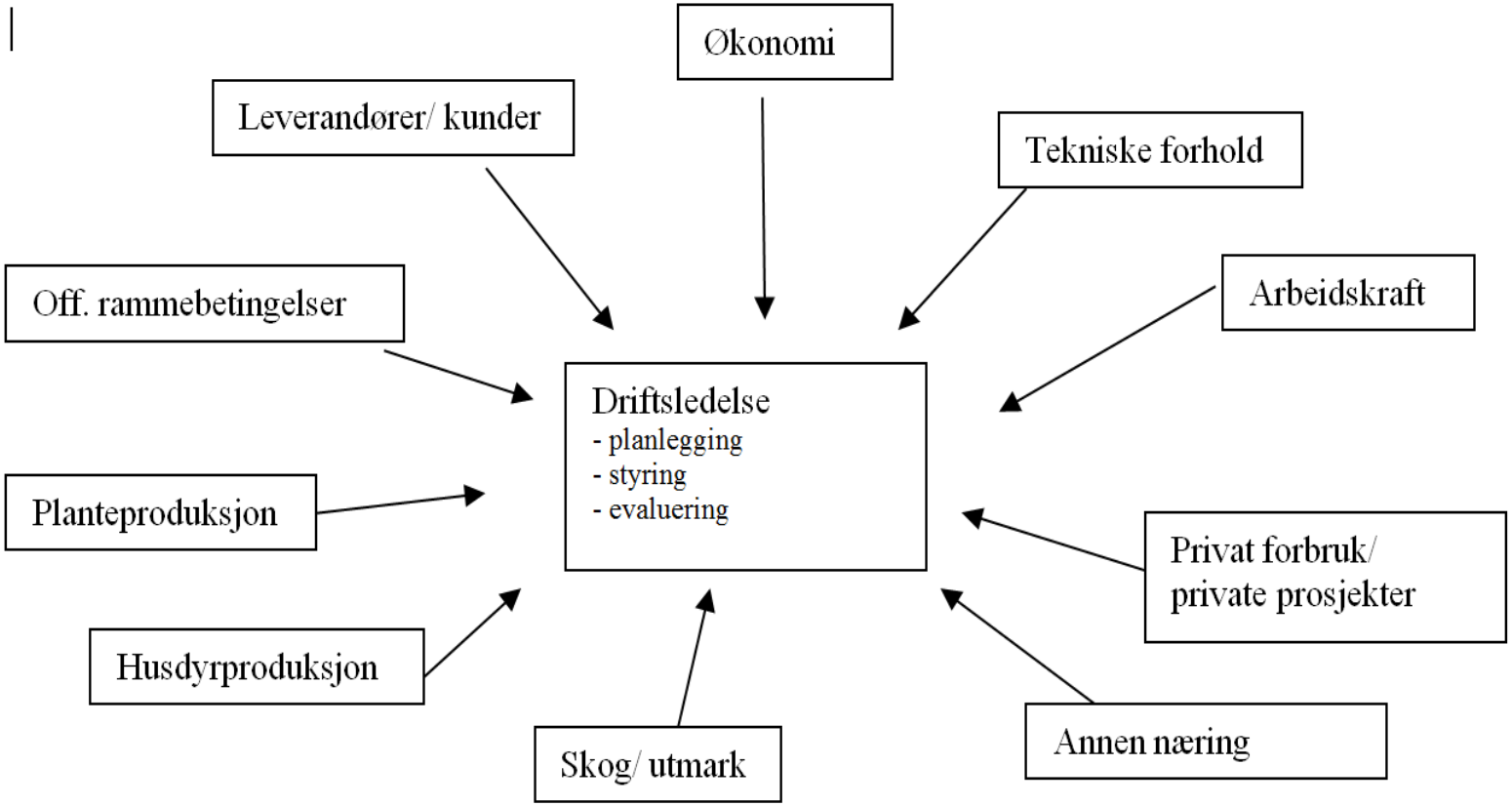

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Strategiske mål med drifta på gården

- Produksjonsmål i eksisterende drift i dag
- Nybygg/ Investeringer
- Endring av produksjonen (f.eks. fra smågris til slaktegris)
- Mer fritid

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hvordan få oversikt

- Driftsgreinanalyse
  - Få hjelp på regnskapskontoret
- Produksjonstall
  - In-gris
- Arbeidstimer
  - Ta notater
- Arbeidskapasitet
  - Hvor mye tid har jeg til rådighet på denne produksjonen

- Hva er nøkkeltallene og oppnåelige resultater i produksjonene, og hvor ligger jeg i forhold til dette ?

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva kjennetegner en bonde som gjør det bra

- Engasjert og interessert
- Utnytter gårdens resurser
- Utnytter driftsbygninger/ driftsapparatet
- Bruker tiden sin riktig
- Gjør de rette tingen til rett tid
- Kostand- og inverteringsbevist
- Setter seg mål - alltid fokus på forbedringer
- Sammenligner seg med andre

» Er du den framtidsbonden ?

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Pris første halvår 2015

- Omsetningsavgift –forslag fra Nortura til Omsetningsrådet
  - 5/1 ned kr. 0,80 til kr. 0,70
  - 29/6 ned kr. 0,20 til kr. 0,50

- Pris – forutsetter balansert marked
  - 26/1 opp kr. 0,20
  - 6/4 opp kr. 0,50

- Over målpris fra påske og til 1. juli = uttak av målpris i avtaleåret.
- Reduksjon i omsetningsavgift vil øke inntjeninga ytterligere.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Prognose 2015 – januar 2015

	Tilførsler tonn	Tilførsler %	Import-kvoter	Engrossalg tonn	Engrossalg %	Balanse
Storfe/kalv	79 600	101	7 570 1)	94 800	101	-7 600
Sau/lam	23 400	99	1 336 2)	25 900	100	-1 200
Gris	132 100	102	1 800 3)	133 200	101	700
Egg *	61 600	102	4)	60 600	100	1 000

* Det er beregnet tatt ut 400 tonn gjennom førtidsslakting i 1. kvartal

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvote på 900 tonn og GSP-kvote på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.
2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 530 tonn SACU m/ben.
3) Inkludert spekk og småflesk på 1.100 tonn og 100 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvote på 600 tonn.
4) Forutsetter i prognosen ingen import av egg.

Forutsetninger om priser i prognosen:
Gjennomsnittlig engrospris på storfe kr 57,00, lam kr 70,50 og egg kr 18,80. For gris forutsettes uttak av gjeldende målpris. Det presiseres at dette ikke er noen prisprognose for nye engrospriser.

21.01.2015

Totalmarked kjøtt og egg

Nortura - fra råvarer til merkevarer

Utslaktingsstrategi

- Ikke fasitsvar – mange faktorer som spiller inn.
  - Hvor er det størst avstand mellom slakteverdi og kostnader?
    - Prisløype
    - Utvikling kjøtt%
    - Puljetillegg/ andre pristillegg.
- Hver enkelt besetning må få oversikt over hvilke faktorer som spiller inn i sitt grisehus.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Tenk utslakting allerede ved innsett.

- Sorter grisene etter kjønn
  - Lettere å foreta utslakting av råner tidligere enn purker.
  - Mulighet for forskjellig fôringsstrategi
  - Kjønnsdeling i binger gir positiv effekt på fôrforbruk/tilvekst.
- Sorter de minste grisene i egne binger
  - De aller minste i samme binge midt i huset
    - Beste miljøet er i disse bingene.

- Alt inn / Alt ut i avdelingen.

- Utfordring i smågrisformidlinga.
  - Oppfordrer slaktegrisprodusenter til å ta inn gris jevnt gjennom hele året.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Konkurranse om fôret

- Ujevn tilvekst kan forklares ved:
  - 15-25 % skyldes ujevn innsettingsvekt
  - 25-35 % genetikk og sjukdom
  - 40-60 % eteatferd og konkurranse om fôret

O.Olsson, Sveska Djurhälsovården

Tid til rådighet mellom innsett

- Fast leverandør
  - Leverandør si puljedrift avgjør tid mellom leveringene
    - 7 ukers puljedrift – ca 14 uker til rådighet
    - 5,5 og 8 ukers puljedrift– ca 16 uker til rådighet.
- Fra «smågrisbilen»
  - Bør legge opp til 1 uke tomtid.

- In-gris statistikk (Ingris 2013).
  - Gjennomsnitt framfôringstid 86 dager og tilvekst 956 gram/dag.
    - Gir første utslakting på ca 80 dg og resten på 95 dg
      - 95 dg = 13,5 uker – halv uke tomtid.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Ditt grishus.

- Oversikt over resultatet i ditt slaktegrishus
  - Hvor lang tid har du til rådighet mellom innsettene.

- In-gris.
  - Alle som vil oppnå optimalt resultat bør føre In-gris eller annen form for registrering.
    - Tilvekst
    - Fôrforbruk
    - Tap
    - Etc.
  - Blir ikke slaktegrisene klar på tilmålt tid, sett inn tiltak for å forbedre drifta.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Kjøtt %

- Ny likning fra 2014.
  - Mindre fall for tyngre gris
    - Gjennomsnitt 0,1% pr kg for blanda rase.
- Råner klart dårligere og større fall i kjøtt % enn purker på slutten av oppalstida.
    - Ca 3 % lavere på utslaktingstidspunktet.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Disseksjon 2013: Resultater

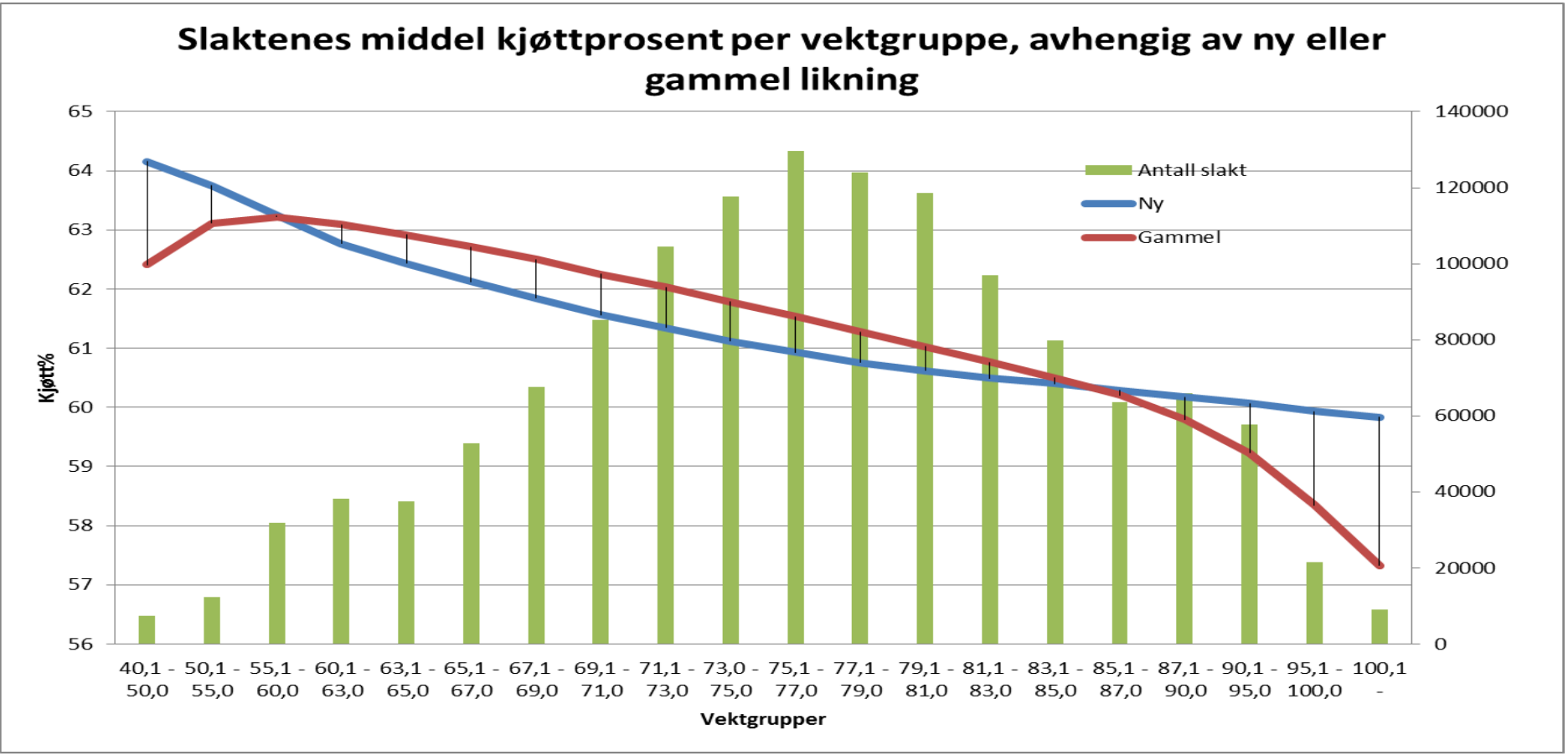

Figur: Her har alle grisene slaktet i 2013 fått beregnet kjøttprosenten etter ny GP-likning (blå) og med gammel GP-likning (rød).

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

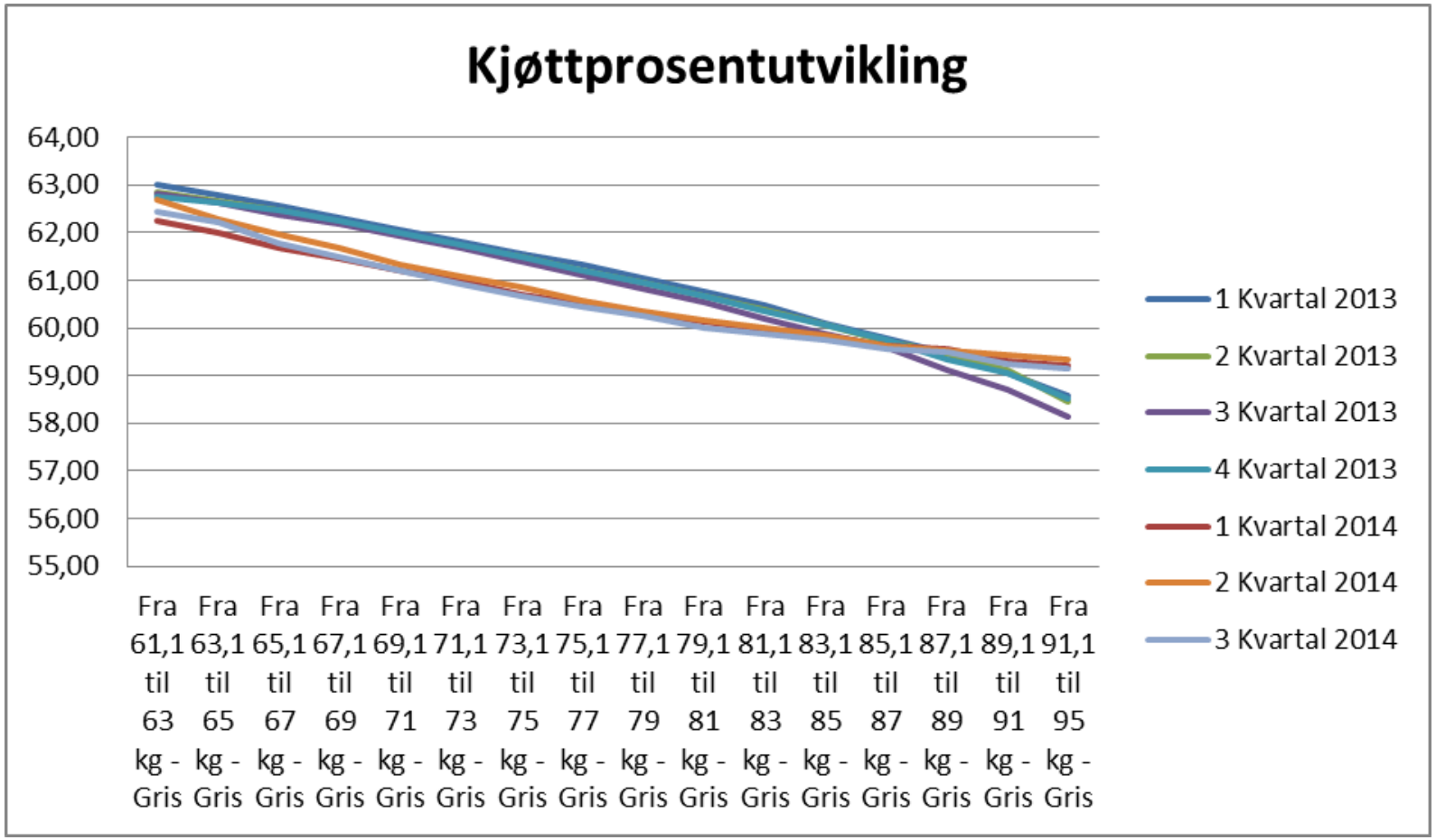

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

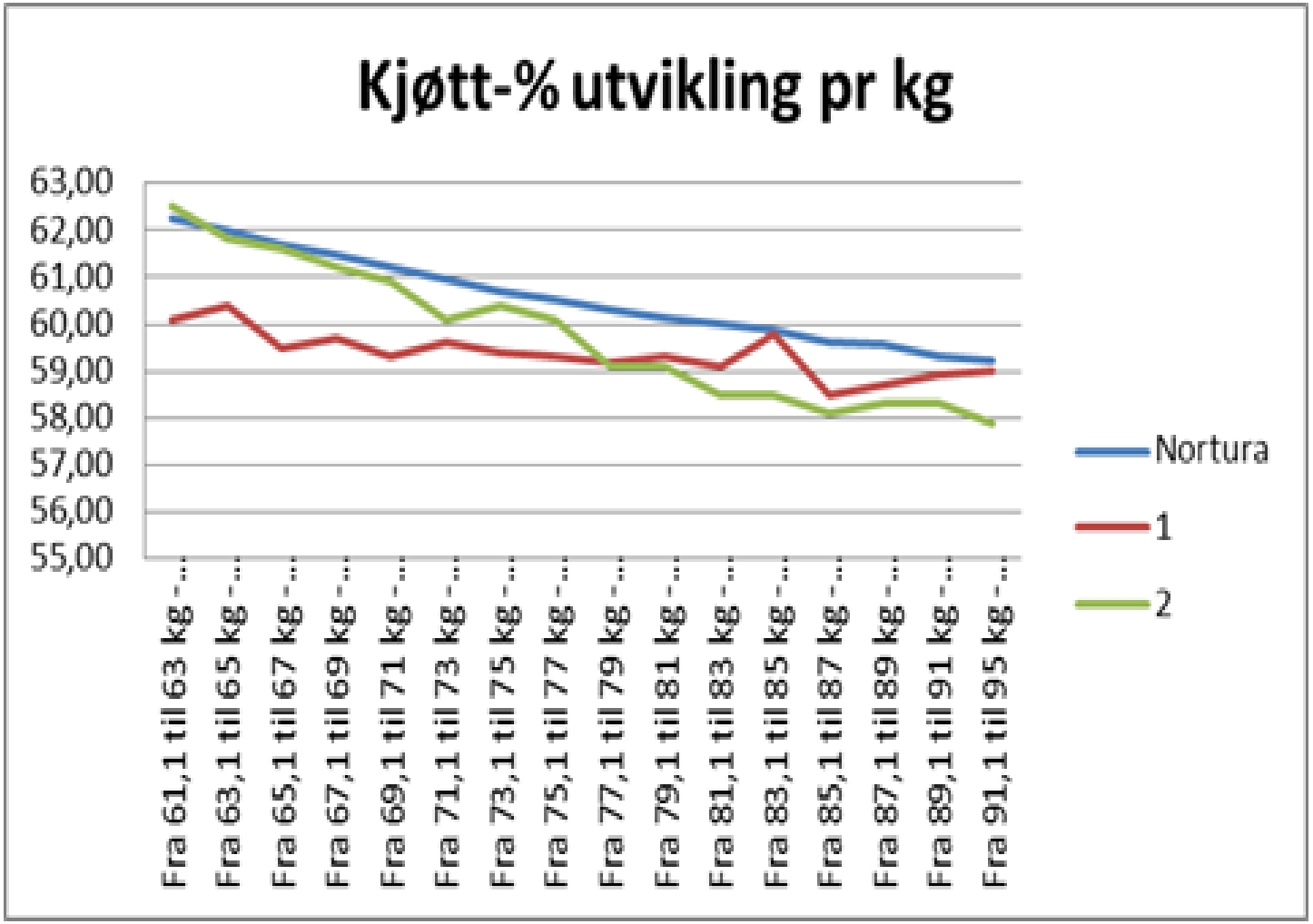

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Kjøtt % - purke og råne

kilde: Felleskjøpet fôrutvikling

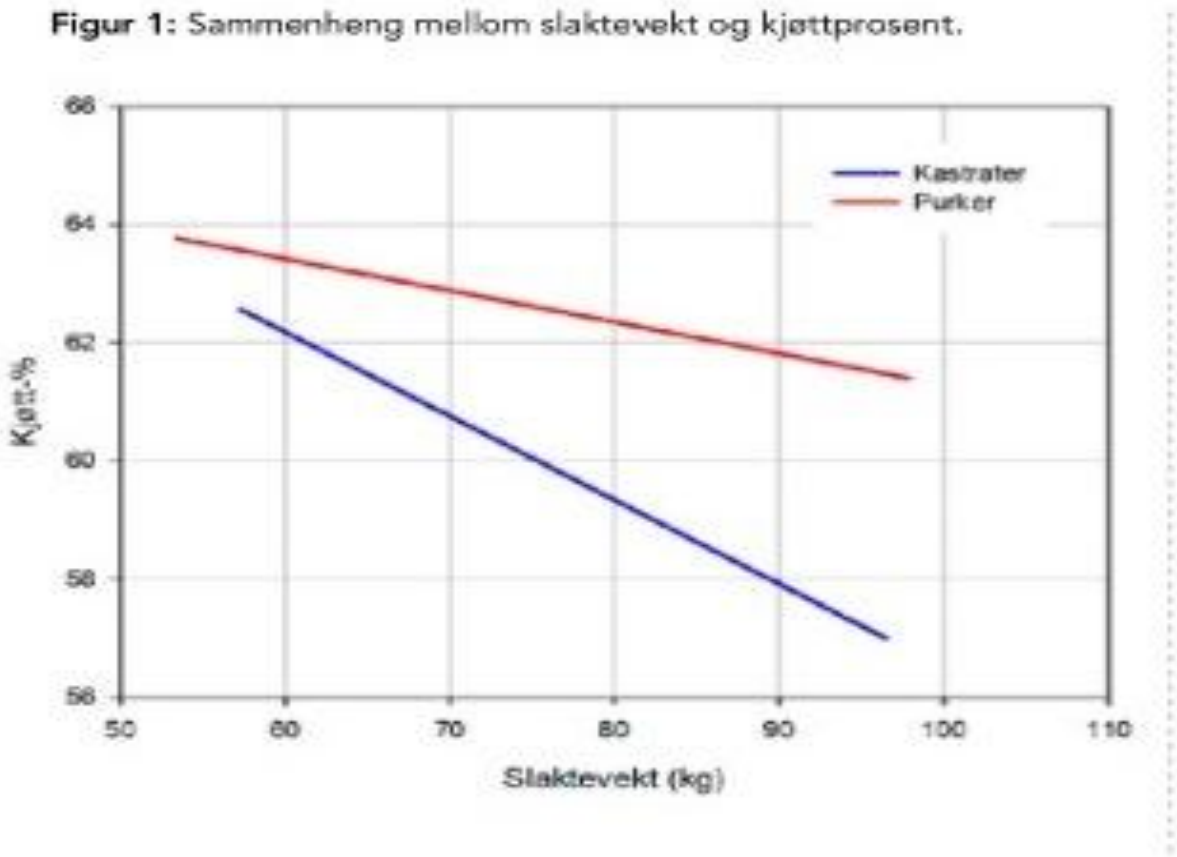

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Fôring/fôrforbruk.

- Forsøk viser forskjell på fôrforbruk mellom råner og purker ved appetittfôring.
  - Råner på slutten av innsettet = 3,7 – 4 FE/dag
  - Purker på slutten av innsettet = 3,1 – 3,4 FE/dag
  - Blanda kjønn = 3,4 – 3,8 FE/dag
- Restriktiv fôring.
  - Mulig å begrense fôrtildeling til rånene på slutten = 2,8 – 3,0 FE/dag.
    - Mindre fòrforbruk og bedre kjøtt %

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Fòrforbruk

kilde: felleskjøpet forutvikling

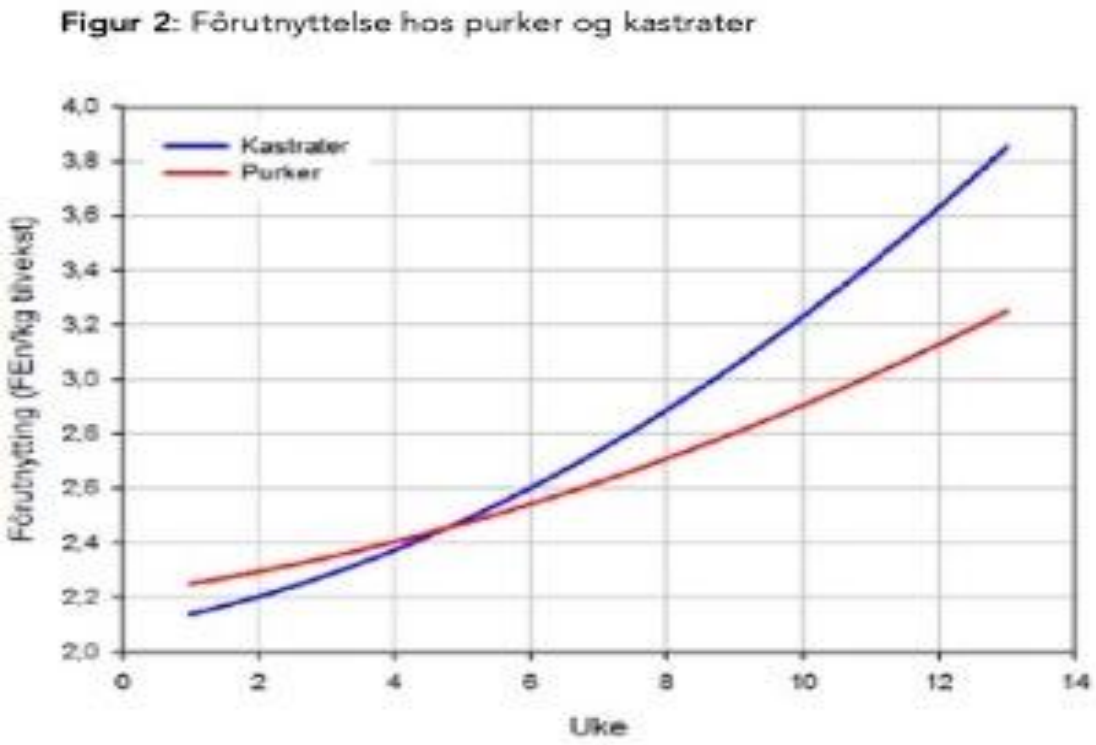

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Foropptak pr. dag

kilde: felleskjøpet forutvikling

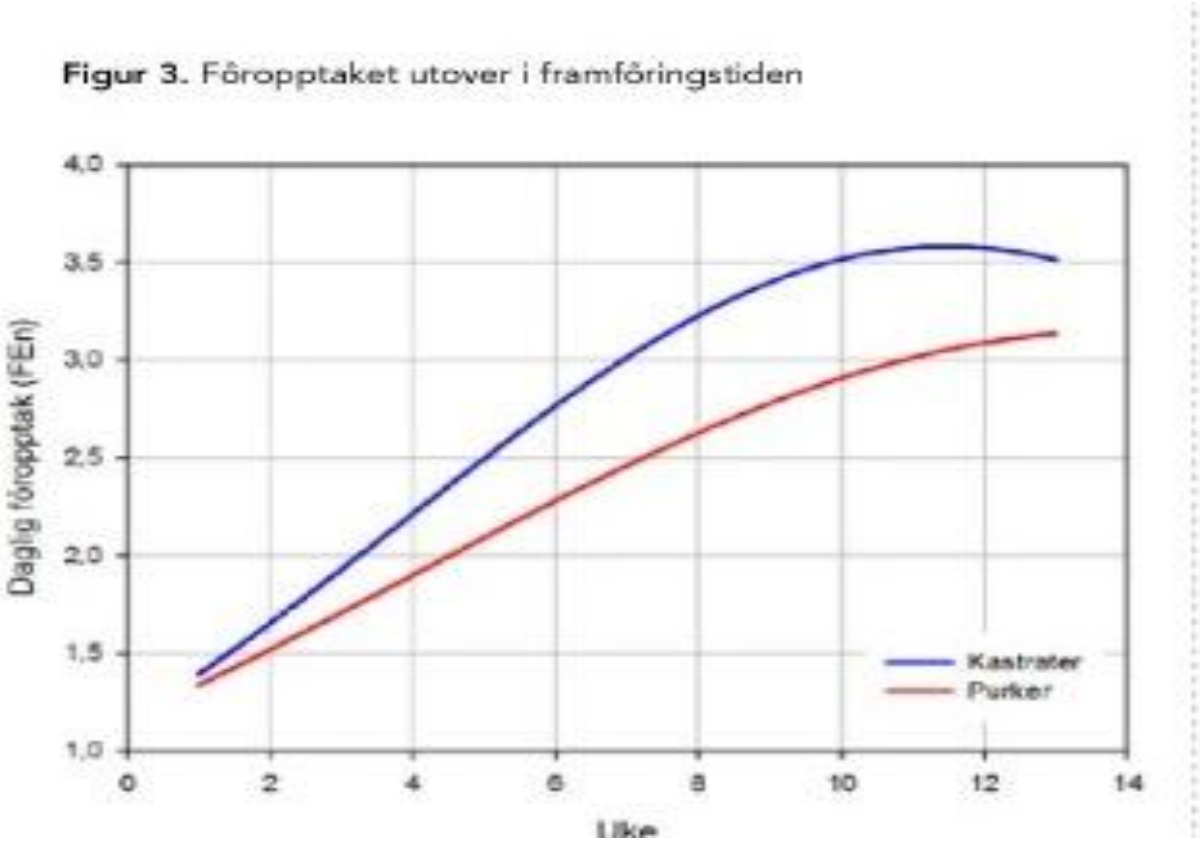

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva fôrer vi grisen med?

- Økning i bruk av alternative fôrmidler til gris.
- Myse, miljøfor, returmjølk, brødsuppe osv.
- Alternative fôrmidler er bra, HVIS det er riktig brukt og har riktig sammensetning med god hygiene.
- Og der kommer driftslederen med en god strategi inn!

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

- Er du usikker på TS innholdet i fôret, kjøp måler. Fôrkurver og optimering er bortkastet hvis råvarene du putter inn, stemmer med innholdsseddelen.

- Hvis det er marine fettsyrer i miljøfôret, bør disse utgjøre max 15 g/FE i fôret totalt.

- Endringer i råvarene skal føre til endringer på fôringsanlegget. Er du usikker på eget anlegg, sørg for å få opplæring!

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Fôring før slakting

- fôring samme dag som slakting= tapt kraftfôr og tilsøling ved slakting

1119Levanger.pdf - Adobe Reader
146 / 157 112% Signer Kom

Optimal slaktevekt (pr 09/2014)

Følg med i egen besetning !

Marginalverdi pr slaktegris ved å øke slaktevekta med 1 kg, avhengig av fôrforbruk og kjøttprosentendring (fôrpris kr 3,34/FEn. Kr 26,50 pr kg slakt ved 79 kg slaktevekt)

	endring kjøtt%		
marginal FEn/kg tilv.	-0,05 %	-0,15 %	- 0,25 %
3,00	10,56	8,16	5,76
3,50	8,11	5,71	3,31
4,00	5,65	3,25	0,85

norsvin

Mål og vekt for slaktesvin

Her kan du finne oppdatert forholdet mellom brystmål, levande vekt og slaktevekt på slaktegris.

Forhold mellom mål, levandevekt og slaktevekt for slaktesvin

Ved bruk av målband kan det vere vanskeleg å få mål bak bogane på svin. Med litt øving og fleire målingar dei siste vekene før slakting plar det gå tolleg bra.

Brystomfang cm	Lev- vekt kg	Slakte- vekt kg	Bryst- omfang cm	Lev.- vekt kg	Slakte-vekt kg
90	80	54,4	98	99	67,5
92	84	57	100	105	71,5
94	89	60,5	102	111	75,5
96	94	64	104	118	80

(Oppdatert tabell ved Rolf Gjerpund Fjeldheim oktober 2005)

Utveiing/slaktestrategi

- Gjennomsnitt slaktevekt råne ca 79 kg - 116 kg levende vekt
- Gjennomsnitt slaktevekt purke ca 83 kg – 122 kg levende vekt

- Tilveksten er 1,1- 1,2 kg pr dag (levende) på slutten

- Brystmål 103 ca 1 uke før slakting = ca 78 - 80 kg slaktevekt uka etter.
- Meld inn råner + største purker første slakting.
  - Råner fra 105 kg. Purker fra 110 kg

- Blande kjønn – restriktiv foring – som purker ca 83 kg.

- Resten 14 dager seinere.
- Husk historikk – lær til neste utslakting

Målsetting:
- Helst bare to utslaktinger – maks tre.
- Ta hensyn til puljetillegg.

Nortura
- fra råvarer til merkevarer

Hva kjennetegner en bonde som gjør det bra

- Engasjert og interessert
- Utnytter gårdens resurser
- Utnytter driftsbygninger/ driftsapparatet
- Bruker tiden sin riktig
- Gjør de rette tingen til rett tid
- Kostand- og inverteringsbevist
- Setter seg mål - alltid fokus på forbedringer
- Sammenligner seg med andre

» Er du den framtidsbonden ?

Nortura
- fra råvarer til merkevarer